

України / [за ред. Максименка С. Д.]. – К. : 2004. – Т. IV, Випуск 1. – С. 90 – 96. 3. Кузьмина Н. В. Спосібності, одаренність і талант учителя. – Л.: Знання, 1985. – 32 с.

5. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи : автореф. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Лариса Георгіївна Карпова. – Х., 2004. – 20 с.

6. Нужи́на А. И. Развитие профессиональной компетентности тренера-преподавателя в муниципальном образовательном учреждении: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 / Анастасия Ивановна Нужина. – Магнитогорск, 2005. – 23 с.

7. Павлюк Є. О., Чопик Т. В. Критеріальний підхід розвитку професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів в процесі їх професійного становлення / Є. О. Павлюк, Т. В. Чопик. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2015. – Вип. 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_1_14.

8. Царенко К. Педагогічні умови розвитку професійно-педагогічної компетентності тренера-викладача ДЮСШ у процесі підвищення кваліфікації / К. Царенко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2016. – № 3. – С. 125-136.

Сергій ГОРДЕНКО

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Питання компетентнісного підходу почало активно розроблятися в останню чверть минулого століття зарубіжними (В. Антипова, В. Введенський, Т. Сорокіна, А. Хуторський) та вітчизняними (В. Андрущенко, В. Євдокимов, Л. Карпова, В. Кремень ін.) науковцями.

У загальному значенні поняття «компетентність» розглядається педагогами як здатність фахівця до досягнення поставленої мети й ефективного здійснення професійної діяльності у певній галузі.

Аналіз літературних джерел дає змогу стверджувати, що підготовка майбутніх учителів в умовах запровадження нової стратегії освіти вимагає, щоб компетентний педагог відповідав таким вимогам:

- конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг;
- мобільність і гнучкість адаптації до соціально-економічних та професійних змін;
- свідомий професійний саморозвиток та самовдосконалення;
- творчий підхід у здійсненні професійної діяльності [3].

Дослідник проблеми Л. Карпова розкриває професійну компетентність учителя як інтегроване особистісне утворення на засадах теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей та досвіду, що зумовлюють готовність учителя до виконання педагогічної діяльності та забезпечують високий рівень її самоорганізації [6, с. 6].

В. Введенський визначає такі складники професійної компетентності як:

– комунікативна – професійно значуща, інтегративна якість, основними компонентами якої є емоційна стійкість (пов'язана з адаптивністю), екстраверсія (співвідноситься зі статусом та ефективним лідерством), здатність конструювати прямий та зворотній зв'язок, мовленнєві вміння тощо;

– інформаційна – окреслює обсяг інформації (знань) про себе, про учнів та їхніх батьків, про досвід роботи інших педагогів; регулятивна – передбачає наявність у педагога вміння керувати власною поведінкою і містить такі елементи: цілепокладання, планування, мобілізація та стійка активність, оцінка результатів діяльності, рефлексія; інтелектуально-педагогічна – комплекс умінь щодо можливості здійснення аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, конкретизації; формується на основі якостей інтелекту (аналогія, фантазія, гнучкість і критичність мислення) [4, с. 53].

А. Хуторський розглядає поняття «освітня компетенція» як сукупність взаємопов'язаних змістових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду індивідуальної активності, необхідних для здійснення особистісно та суспільно значущої продуктивної діяльності стосовно об'єктів реальної дійсності, виділяючи такі групи: ціннісно-сміслова (ціннісні уявлення особистості і здатність сприймати та усвідомлювати навколишній світ, орієнтуватися у ньому, визначати свою роль і призначення, обирати цільові і смислові орієнтири, приймати рішення); загальнокультурна (охоплюють національну та загальнолюдську культуру); навчально-пізнавальна (сукупність знань і вмінь у сфері самостійної пізнавальної діяльності, що містить елементи логічної, методологічної і загальнонавчальної діяльності); інформаційна (сформовані за допомогою сучасних технологій уміння самостійно знаходити, аналізувати, добирати, трансформувати, зберігати і передавати необхідну інформацію); комунікативна (знання мов, способів взаємодії з оточуючими, навички роботи у групі, вміння виконувати різні соціальні ролі у колективі); соціально-трудова (досвід громадсько-суспільної діяльності); особистісного вдосконалення (освоєння способів фізичного, духовного та інтелектуального саморозвитку, емоційна саморегуляція та підтримка) [8, с. 60-64].

Оскільки, декоративно-ужиткове мистецтво виконує специфічну, функцію, яка полягає в тому, що воно розкриває перед особистістю світ реально-існуючої краси, яка приносить естетичну насолоду, відіграє значну роль у формуванні переконань, поглядів, норм і правил поведінки, є джерелом духовного багатства, стимулом активного життя, формування педагогічної компетентності майбутніх учителів засобами декоративно-ужиткового мистецтва є актуальною проблемою сьогодення [2].

Як зазначає Л. Гарбузенко, основним змістовним компонентом формування креативної компетентності майбутніх вчителів, зокрема, технології є декоративно-ужиткове мистецтво, народні художні промисли, культурно-виховна місія яких полягає, насамперед, у розширенні продуктивного уявлення цінностей людського життя, естетичного смаку, представлених в образній формі художніх творів, розвитку художньої інтуїції, емоційного сприйняття художньої творчості, визначенні мистецтва як специфічної духовної діяльності в розвитку культури конкретної епохи і на цій основі досягнення високого рівня власної художньої майстерності [5].

Є. Антонович і Р. Захарчук-Чугай стверджують, що «народне декоративно-ужиткове мистецтво живе на основі спадковості традицій і розвивається в історичній послідовності як колективна художня діяльність. Воно має глибинні зв'язки з історичним минулим, ніколи не розриває ланцюжок локальних і загальних законів, що передаються від покоління до покоління, збагачуються новими елементами» [1, с. 23].

Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (2004 р.) передбачає розв'язання ряду завдань, серед яких виділяється і завдання «формування творчої компетентності – здатності керуватися набутими художніми знаннями та вміннями, готовність використовувати готовий досвід у самостійній діяльності згідно з універсальними загальнолюдськими естетичними цінностями за Проблеми підготовки сучасного вчителя власними духовно-світоглядними позиціями» [7].

Предметна компетентність вчителя трудового навчання має такі компоненти: художньо-естетична освіченість, художньо-професійна майстерність, психолого-педагогічна культура. Ці компоненти визначаються на основі Концепції загальної середньої освіти та Державних стандартів середньої загальної освіти та забезпечуються виконанням стандарту вищої освіти напряму підготовки «Педагогічна освіта» за спеціальністю «Технологічна освіта».

Таким чином, використання декоративно-прикладного мистецтва у підготовці майбутніх учителів до професійної діяльності формує морально-естетичний та творчий

світогляд, патріотичні почуття і переконання, створює умови для саморозвитку та самореалізації.

Список використаної літератури

1. *Акімова О. В.* Теоретико-методичні засади формування творчого мислення майбутнього вчителя в умовах університетської освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2010. – 43 с.
2. *Антонович Є. А.* Декоративно-прикладне мистецтво: навч. посіб. для студ. пед. ін-тів. Львів: Світ, 1992. – 270 с.
3. *Бондар В. І.* Метод конкретних педагогічних ситуацій : навч.-метод. посібник для студ. пед. ф-тів вузів / [під заг. ред. В. І. Бондаря]. – К.: Українські пропілеї, 2001. – 300 с.
4. *Введенский В. Н.* Моделирование профессиональной компетентности педагога / В. Н. Введенский // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 51–55.
5. *Гарбузенко Л.* Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб формування художньо-естетичної компетентності вчителя мистецьких дисциплін. Освітнянські обрії: реалії та перспективи. Київ: ПТГО, 2007. – № 1(1).
6. *Карпова Л. Г.* Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: автореф. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Лариса Георгіївна Карпова. – Х., 2004. – 20 с.
7. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2004. – № 10. – С. 3–9.
8. *Хуторской А. В.* Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.

Ірина СУПРУНОВА

УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ФЕНОМЕН АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Модернізація вищої школи на сучасному етапі розвитку суспільства спрямована на формування компетентного фахівця, становлення його індивідуальної, соціальної і професійної культури. При цьому одним із головних критеріїв якості освітнього процесу є ступінь сформованості у випускника моральних цінностей і якостей, які дозволяють йому креативно вирішувати професійні завдання.

Важливим у цьому контексті є середовищний підхід до організації навчання в університеті, який здійснюється через професійно-орієнтовані відносини професорсько-викладацького складу і студентської спільноти, спілкування, традиції та співробітництво у навчальній і науковій діяльності.

Проте, потрібно зазначити, що студентська молодь, особливо студенти першого-другого року навчання, легко піддаються впливу зовнішнього середовища, відчувають свободу у поведінці й відносинах, не усвідомлюють розвиваючий потенціал освітнього середовища університету. Це впливає на характер і результативність навчання, нівелює цінності вищої освіти й приводить до значних прогалин у професійній підготовці.

Інтегральний вплив університетського середовища на студента здійснюється на засадах професіоналізму викладачів вищої школи, створенні особливого «духу академізму», сприянні в досягненні високого рівня розвитку академічної культури.

Академічна культура зумовлює спільні для університетської спільноти, студентів та викладачів, підходи до способу організації праці, визначення рівня посадової компетентності та довіри, процедури прийняття рішень тощо.

Аналіз наукових праць показує, що особливості освітнього середовища вищої школи досліджували такі вчені: В. Андрущенко, Н. Акініна, Г. Бельська, О. Булатова, М. Вебер, М. Вовк, В. Гумбольдт, Т. Добко, Е. Дюркгейм, О. Зайковський, Дж. Ньюмен, Є. Пінчук, Л. Романюк, О. Семенюк, О. Смолінська, М. Шелер, К. Ясперс та ін.